

**ศูนย์การแพทยทหารอาเซียน
กับการกิจการช่วยเหลือด้านสุขภาพต่อประชาชน
ในสถานการณ์ฉุกเฉิน
ASEAN Center of Military Medicine (ACMM)
and Health Assistance Mission towards People
in State of Emergency**

พลโท ดร. ไชยอนันต์ จันทคณานุรักษ์ (วปอ. 2547)

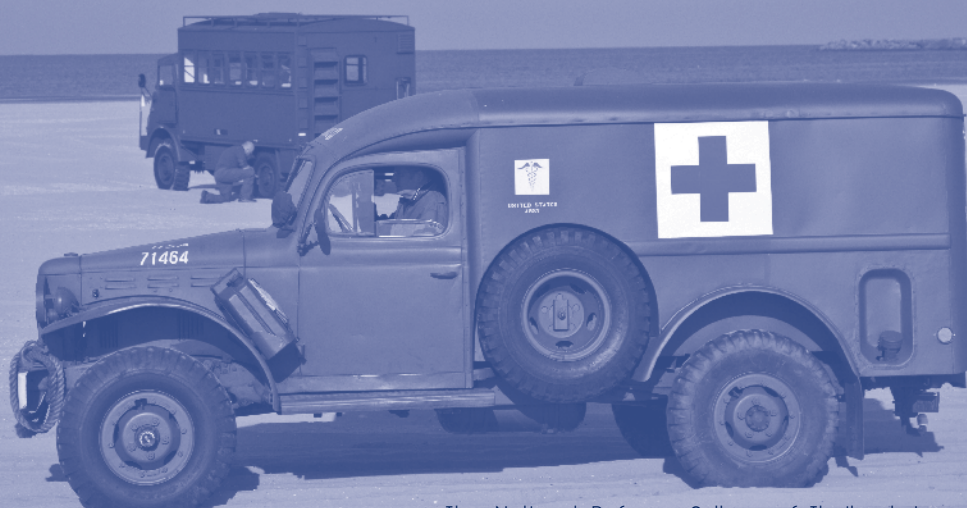
ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

Chaianan Jantakananuruk, Ph.D.

Lieutenant General,

Superintendent of National Defence College

E-mail: chaianan51@yahoo.com

บทคัดย่อ

ในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ 9 ระหว่างวันที่ 15-17 มีนาคม 2558 ณ ประเทศมาเลเซีย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ เสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Center of Military Medicine: ACMM) ขึ้นในประเทศไทย ซึ่งที่ประชุมได้เห็นชอบร่วมกันในการรับรองเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของกิจการแพทย์ทหารในภูมิภาค

ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ACMM) ณ กรมแพทย์ทหารบก โดยมี Board of Directors ประกอบด้วยผู้แทนจาก 10 ประเทศอาเซียน มีหน้าที่สำคัญในการรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Humanitarian Assistant Center: AHA Center) และสนับสนุนภารกิจที่นอกเหนือขีดความสามารถของพลเรือน ภายใต้แนวคิด “One Region One Respond” โดย ACMM จะเปิดอย่างเป็นทางการภายในเดือนมกราคม 2559

กล่าวได้ว่า การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข ระหว่างประเทศสมาชิก รวมถึงประเทศพันธมิตร/คู่เจรจา นำไปสู่การปรับปรุงและการเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือประชาชนของประเทศสมาชิกในสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยและประชาคมอาเซียนได้รับการยอมรับจากสังคมโลก ในฐานะผู้สนับสนุนการดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นคงในภูมิภาค นอกจากนี้ การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของ 3 เสาหลัก (Pillar) แห่งประชาคมอาเซียน ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน เนื่องจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งในมิติของการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม

คำสำคัญ: อาเซียน, ศูนย์การแพทย์ทหาร

ABSTRACT

According to the 9th ASEAN Defence Ministers' Meeting between 15-17 March 2015 in Malaysia, Minister of Defence, Gen. Prawit Wongsuwan proposed to establish the ASEAN Center of Military Medicine (ACMM) in Thailand. Hence, the Meeting mutually agreed for conceptual document legalization through the ASEAN Center of Military Medicine (ACMM) establishment to be engaged as the center of military medical work in this region.

Today, Thailand has established the ASEAN Center of Military Medicine (ACMM) at the Army Medical Department by having the Board of Directors consisting of the representatives from 10 ASEAN countries. The crucial missions include collecting data and organizing the beneficial proposals for the ASEAN Humanitarian Assistant Center AHA Center, and supporting the missions beyond civilian competencies under "One Region One Respond" concept. The ACMM will be officially opened within January 2016.

This can be said that the establishment of ASEAN Center of Military Medicine (ACMM) will enhance the exchange of experiences, knowledge-base, as well as technologies and innovative health, medication, and public health among the member countries and country alliances/negotiators, which will lead to the improvement and readiness preparation for helping people of the member countries in the state of emergency effectively. For ACMM establishment, Thailand and ASEAN Community will become acceptable from the world societies as the supporters who conduct for the region security. Moreover, ACMM establishment represents the linkage among three pillars of ASEAN communities, which are ASEAN Political-Security Community include politic communities and ASEAN security, ASEAN Economic Community, and ASEAN Socio-Cultural Community, since the conduction of ACMM closely relates to one another in the dimension of politics and security, economy, as well as social and culture.

Keywords: ASEAN, Military Medicine

บทนำ

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เป็นเป้าหมายในการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียนภายในปี 2558 (ค.ศ. 2015) โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมคือการสร้างประชาคมที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎเกณฑ์กติกาที่ชัดเจน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยคาดหวังว่าประชาคมอาเซียนจะมีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทายทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ รวมทั้งช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กล่าวได้ว่า การเป็นประชาคมอาเซียนคือ การทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นครอบครัวเดียวกัน โดยสมาชิกในครอบครัวมีสภาพความอยู่ที่ดี ปลอดภัย และมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก (Pillar) คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกที่มีบทบาทเชิงรุกอย่างแข็งขันในกิจกรรมของอาเซียนตลอดมา ทั้งในแง่การก่อตั้งและการพัฒนาให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีความสำเร็จ รวมทั้งมีส่วนผลักดันให้อาเซียนมีโครงการความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ระหว่างประเทศ เช่น การมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ในปี 2535 ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก หรือ ARF (ASEAN Regional Forum) ซึ่งเป็นเวทีที่ใช้พูดคุยปัญหาความมั่นคงในภูมิภาค ในปี 2537 ความร่วมมือในสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนความริเริ่มในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี 2540 (แพรภัทร ยอดแก้ว, 2555)

ในมิติด้านความมั่นคง การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะช่วยเสริมสร้างสันติภาพและความมีเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของประเทศสมาชิก การเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ บนพื้นฐานของหลักการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาคมอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก

กระบวนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) มีรากฐานมาจากการนำความร่วมมือและความตกลงของอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว มาต่อยอดให้มีผลเป็นรูปธรรมและมีความเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น อาทิ ข้อบทต่าง ๆ ภายใต้สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนธิสัญญาว่าด้วยการทำให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง รวมทั้งการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมกว่า 25 ประเทศ รวมถึงสหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน และสหภาพยุโรปด้วย (กรมอาเซียน, 2556)

นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนคือ ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การ

ลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

กล่าวได้ว่า สถานการณ์และสภาพแวดล้อมของโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การเกิดภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่งหมายรวมถึงภัยคุกคามที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข เช่น การเกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่นำไปสู่โรคภัยไข้เจ็บมากมาย การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ การเกิดโรคอุบัติซ้ำ และโรคอุบัติใหม่ นำมาซึ่งความสูญเสียต่อชีวิต ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือและแก้ไขปัญหาย่างเหมาะสม ซึ่งความสำเร็จในการดำเนินการจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตระหนักถึงสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นจากภัยพิบัติ จึงมีแนวคิดในการร่วมกันจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Center for Military Medicine: ACMM) เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการประสานความร่วมมือด้านการแพทย์ทหารร่วมกันในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น ภัยพิบัติต่าง ๆ โดยจะประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคอาเซียนและนอกภูมิภาค ประเทศไทยจึงถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน

เมื่อพิจารณาบทบาทของกระทรวงกลาโหมพบว่า มีบทบาทสำคัญอยู่ภายใต้เสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) โดยมีกลไกการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting-Plus: ADMM-Plus)

สำหรับบทบาทของกระทรวงกลาโหมที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนพบว่า ในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ 9 ระหว่าง

วันที่ 15-17 มีนาคม 2558 ณ ประเทศมาเลเซีย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ เสนอให้มี “การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ACMM)” ขึ้นในประเทศไทย ซึ่งที่ประชุมได้เห็นชอบร่วมกันในการรับรองเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของกิจการแพทย์ทหารในภูมิภาค ณ กรมแพทย์ทหารบก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ พลเอก สมหมาย เกาฏีระ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีสาระสำคัญปรากฏในการกิจของกองบัญชาการกองทัพไทย ข้อที่ 4 การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศที่ได้กล่าวถึงประเด็นด้านการสนับสนุนการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ APSC ด้วยการ “ขับเคลื่อนศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน”

กล่าวได้ว่า การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนถือเป็นกลไกหนึ่งที่น่าสนใจให้เกิดความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งสามารถขยายผลไปสู่การสร้างความร่วมมือในด้านอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการดำเนินการที่สามารถแสดงให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของประเทศสมาชิกในด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นจากภัยคุกคามทางธรรมชาติ ภัยพิบัติ และอุบัติภัยต่าง ๆ

ความเป็นมาของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) ถือเป็นกลไกการดำเนินการที่สำคัญในกรอบของการเมืองและความมั่นคงอาเซียน โดยในเบื้องต้นการประชุมประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้แทนของประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ (ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม)

และเลขาธิการอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคผ่านกลไกการหารือและความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีความโปร่งใสและเปิดเผย ให้คำแนะนำและเสนอแนวทางต่อเวทีการหารือและความร่วมมือที่มีอยู่แล้วของเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งสนับสนุนความไว้วางใจระหว่างกันและสร้างความเชื่อมั่น การประชุม ADMM มีบทบาทสำคัญในการยกระดับความร่วมมือทางทหารของอาเซียนให้เทียบเท่าความร่วมมือในด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในด้านอื่น ๆ อันจะนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC)

ในการประชุม ADMM ครั้งที่ 4 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศเวียดนาม ที่ประชุมได้มีมติให้ความเห็นชอบต่อรูปแบบการประชุม ADMM+8 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ของประเทศที่ไม่ใช่ประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะเข้าร่วมการประชุม ADMM-Plus ไว้ 3 ประการ (กระทรวงกลาโหม, 2556) คือ

1. ประเทศที่จะเข้ามาเป็นประเทศคู่เจรจาจะต้องเป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียน ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวน 8 ประเทศคือ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลี รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา กับ 1 กลุ่มประเทศคือ สหภาพยุโรป
2. ประเทศคู่เจรจาดังกล่าวต้องมีระดับของการปฏิสัมพันธ์กับกลาโหมอาเซียนในระดับสูง
3. ประเทศคู่เจรจาดังกล่าวต้องเป็นประเทศที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของกลาโหมอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ความร่วมมือในกรอบการประชุม ADMM และการประชุม ADMM-Plus ที่ผ่านมานั้น ได้นำมาสู่ความร่วมมือกันผ่านทางเอกสารแนวความคิดแต่ละด้าน โดยการดำเนินงานในวงรอบปัจจุบัน (ปี 2557-2559)

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยของประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านความร่วมมือถึง 6 ด้านด้วยกัน (กระทรวงกลาโหม, 2556) ได้แก่

1. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ มีลาวและญี่ปุ่นเป็นประธานร่วม
2. ความมั่นคงทางทะเล มีบรูไนดารุสซาลามและนิวซีแลนด์เป็นประธานร่วม
3. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ มีกัมพูชาและเกาหลีเป็นประธานร่วม
4. การต่อต้านการก่อการร้าย มีสิงคโปร์และออสเตรเลียเป็นประธานร่วม
5. การแพทย์ทหาร มีไทยและรัสเซียเป็นประธานร่วม
6. การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม มีเวียดนามและอินเดียเป็นประธานร่วม

การดำเนินงานของ

ศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน

ศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนมีแผนการดำเนินงานเป็น 2 วงรอบ (กระทรวงกลาโหม, 2556) ดังนี้

การดำเนินงานในวงรอบแรก (ปี 2554-2556)

คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหาร (Experts' Working Group on Military Medicine) ซึ่งมีประเทศสิงคโปร์และญี่ปุ่นเป็นประธานร่วม ได้ดำเนินการตามแผนงานในกรอบการประชุม ADMM-Plus ว่าด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหาร (ADMM-Plus Work Plan on Experts' Working Group on Military Medicine) ที่ร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์และญี่ปุ่น อีกทั้งเป็นเจ้าภาพร่วมจัดการประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหารในกรอบการประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 28-30 กรกฎาคม 2554 ณ ประเทศสิงคโปร์ และการฝึกของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรอบ ADMM-Plus ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัย

พิบัติ/ด้านการแพทย์ทหาร ที่ประเทศบรูไนดารุสซาลาม เมื่อวันที่ 10–22 มิถุนายน 2556

การดำเนินการในวงรอบปัจจุบัน (ปี 2557-2559)

กระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมรัสเซียได้รับมอบหน้าที่ประธานคณะทำงานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารจากสิงคโปร์และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประธานร่วมในวงรอบแรก (ปี 2554-2556) เมื่อเดือนตุลาคม 2556 หลังจากนั้น ไทยและรัสเซียได้ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารในวงรอบปี 2557-2559 เสนอให้ที่ประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนพิจารณาในเดือนกุมภาพันธ์ 2557 โดยได้รับการรับรองจากเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน หรือระดับปลัดกระทรวงกลาโหม เมื่อเดือนเมษายน 2557 ณ กรุงเนปยีดอ ประเทศเมียนมา รวมทั้งที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนได้ให้ความเห็นชอบแผนงานดังกล่าวเมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 ณ กรุงเนปยีดอ เช่นเดียวกัน

จากแผนการดำเนินการดังกล่าว คณะทำงานด้านการแพทย์ทหารภายใต้การนำของประธานคณะทำงานฯ ฝ่ายกลาโหมไทยและรัสเซียได้รับความเห็นชอบในการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน เพื่อทำหน้าที่ประสานความต้องการทางการแพทย์และประสานการปฏิบัติงานของหน่วยแพทย์ทหาร ในการตอบสนองต่อสถานการณ์วิกฤตและภัยคุกคามในภูมิภาค รวมถึงการประสานงานร่วมกับองค์การความร่วมมือต่าง ๆ ของอาเซียน และดำเนินกิจกรรมที่สำคัญด้านการแพทย์เกี่ยวกับงานวิจัยพัฒนา การฝึกอบรม และการดำเนินการที่สำคัญด้านการแพทย์อื่น ๆ โดยกำหนดระยะของการดำเนินการเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 การดำเนินการจัดตั้งสำนักงานชั่วคราวขึ้นในไทย

ระยะที่ 2 การดำเนินการก่อสร้างสำนักงานถาวรในไทย

ระยะที่ 3 การดำเนินการแบบเต็มรูปแบบ โดยมีผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียนปฏิบัติงานร่วมกัน และมีที่ปรึกษามาจากประเทศคู่เจรจา

นอกจากนี้ ไทย รัสเซีย ลาว และญี่ปุ่น ได้หารือร่วมกันในการพิจารณาแนวทางความเป็นไปได้ในการฝึกร่วม/ผสมด้านการแพทย์ทหารกับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติเมื่อเมษายน 2557 โดยที่ประชุมเห็นชอบในการจัดการฝึกร่วมกัน ณ จังหวัดชลบุรี ในปี 2559 โดยมีวัตถุประสงค์ของการฝึกคือ

1) เพื่อทดสอบระบบการดำเนินการของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนในการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

2) เพื่อทดสอบระเบียบปฏิบัติด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

ต่อมาในเดือนมิถุนายน 2557 ประธานคณะทำงานฯ ร่วมไทยและรัสเซียได้เชิญผู้แทนคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา เข้าร่วมสังเกตการณ์ฝึกการบริการทางการแพทย์ในสนามประจำปีของกระทรวงกลาโหมรัสเซีย ณ นครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ในการนี้ได้จัดให้มีการประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ครั้งที่ 4 ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบให้มีการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนเพื่อประสานความร่วมมือทางการแพทย์และประสานการปฏิบัติของหน่วยแพทย์ทหารของประเทศต่าง ๆ ในการตอบสนองต่อสถานการณ์วิกฤตและภัยคุกคามทุกรูปแบบในภูมิภาค

นอกจากนี้ ยังได้เสนอให้มีการจัดอบรมหลักสูตรการประเมินความต้องการทางการแพทย์ร่วมกัน หลังจากนั้นในเดือนตุลาคม 2557 ได้จัดให้มีการประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus EWGs on MM)

ครั้งที่ 5 และจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนทางการแพทย์อาวุโส (Senior Medical Planners' Workshop) ขึ้น ณ เมืองพญา จังหวัดชลบุรี เพื่อจัดทำร่างเอกสารแนวความคิดว่าด้วยศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ACMM)

การดำเนินการของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน ในปี 2558- 2559 มีดังนี้

1. เสนอร่างเอกสารแนวความคิดว่าด้วยศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน เสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนเพื่อรับรองและให้ความเห็นชอบในการดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปในเดือนมีนาคม 2558

2. จัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาจัดทำรายละเอียดการดำเนินการของร่างขอบเขต โครงสร้าง กลไก และการบริหารจัดการ รวมทั้งงบประมาณต่าง ๆ ของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน โดยเชิญผู้แทนจากประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาเข้าร่วมหารือและแสดงความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางของร่างขอบเขตดังกล่าวให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในเดือนมิถุนายน 2558

3. จัดการฝึกอบรมการประเมินความต้องการทางการแพทย์ให้แก่ผู้แทนคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารจากประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาในเดือนสิงหาคม 2558

4. ปลายปี 2558 จะเริ่มดำเนินการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Center of Military Medicine: ACMM) ณ กรมแพทย์ทหารบก ประเทศไทย

5. จะมีการทดสอบศูนย์ดังกล่าวในปี 2559 ผ่านการทดสอบการฝึกร่วมกันระหว่างคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารกับคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ณ ประเทศไทย

กล่าวได้ว่า จากแนวโน้มความรุนแรงและผลกระทบของภัยคุกคามทางธรรมชาติ ภัยพิบัติ และอุบัติเหตุต่าง ๆ ในปัจจุบัน ทำให้หน่วยงานด้านความ

มั่นคงโดยเฉพาะกองทัพของประเทศสมาชิกอาเซียนปรับบทบาทจากการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาอำนาจอธิปไตยมาสู่การเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจากภัยต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ACMM) เพื่อปฏิบัติการกิจในการช่วยเหลือด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขต่อประชาชนในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ประเทศไทยกับการเป็น ศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน

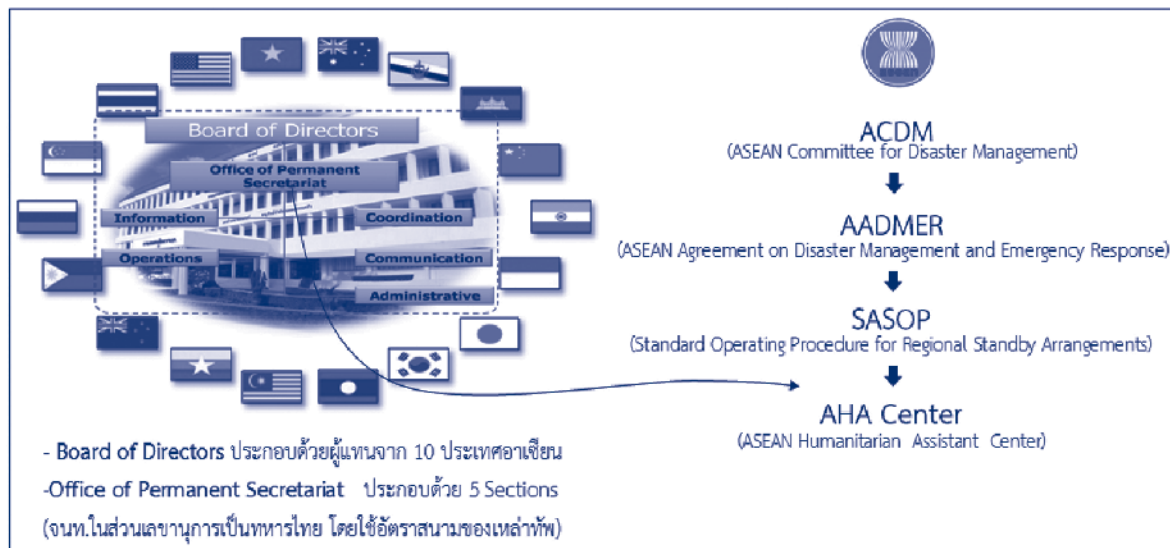
สำหรับบทบาทของกองทัพไทยในปัจจุบัน การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือการสงคราม (Military Operations Other Than War) ถือเป็นภารกิจที่มีบทบาทสำคัญและมีผลกระทบต่อการปฏิบัติการทางทหารในการป้องกันประเทศ โดยการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือการสงครามมีส่วนช่วยในการบรรลุมิติวัตถุประสงค์ของการรักษาความมั่นคงของชาติ ด้วยการสนับสนุนการป้องกันปราม ยับยั้ง ชัดขวางการเกิดสงคราม การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันทั้งในภาวะปกติและการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตต่าง ๆ ร่วมกัน

การแพทย์ทหารถือเป็นหนึ่งในภารกิจของการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือการสงคราม โดยแพทย์ทหารจำเป็นต้องจัดเตรียมการบริการทางการแพทย์ให้พร้อมสำหรับการสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารที่นอกเหนือจากการสงครามอยู่เสมอ ในส่วนของกองทัพไทยพบว่าแพทย์ทหารของไทยมีจุดเด่นที่น่าสนใจดังนี้

1. กองทัพไทยมีหน่วยปฏิบัติการทางการแพทย์ที่มีขีดความสามารถในการเคลื่อนย้ายกำลังได้อย่างรวดเร็ว มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีขีดความสามารถสูงในการบริการในสนามที่มีความยากลำบาก โดยเฉพาะชุดตอบสนองทางการแพทย์ฉุกเฉินทางทหาร (Military

รูปที่ 1: โครงสร้างศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ACMM)

โครงสร้าง และ ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Medical Emergency Response Team หรือ M-MERT) ที่มีขีดความสามารถในการให้บริการทางการแพทย์ทั้งในภาวะปกติและในภาวะสงคราม (ปริชา พรหมณี, 2550)

2. กองทัพอากาศไทยเป็นประเทศเดียวในอาเซียน ที่มีโรงเรียนแพทย์ทหาร ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการฝึกศึกษาด้านเวชศาสตร์ทหาร (Military Medical Education and Training)

3. กองทัพอากาศไทยมีโอกาสดำเนินการร่วมกับนานาชาติ เช่น การเป็นเจ้าภาพการประชุมแพทย์ทหารโลก กลุ่มภาคพื้นแปซิฟิก (International Committee of Military Medicine Pan Asia Pacific Regional Working Group: ICMM-PAP) ในปี 2012 ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแพทย์ของบุคลากรด้านการแพทย์ของไทย

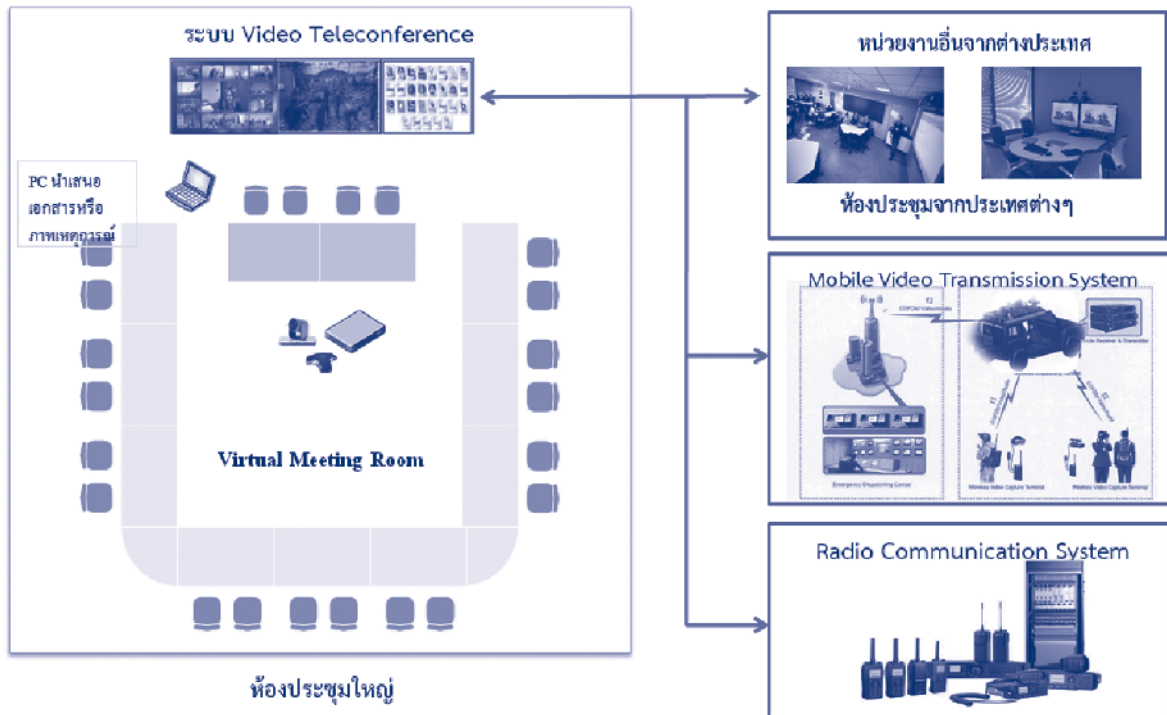
4. กองทัพอากาศไทยมีบทบาทสำคัญในการประสานงานร่วมกับองค์การความร่วมมือต่าง ๆ ของอาเซียนอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้เสนอตัวที่จะเป็นแกนนำในการได้จัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN

Center of Military Medicine: ACMM) ขึ้น ณ กรมแพทย์ทหารบก โดยมี Board of Directors ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก 10 ประเทศอาเซียน มีหน้าที่สำคัญในการรวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Humanitarian Assistant Center: AHA Center) และสนับสนุนภารกิจที่นอกเหนือขีดความสามารถของพลเรือนภายใต้แนวคิด “One Region One Respond” โดย ACMM จะเปิดอย่างเป็นทางการภายในเดือนมกราคม 2559

กล่าวได้ว่า กองทัพอากาศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการแพทย์ทหารทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ การเป็นประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารร่วมกับกระทรวงกลาโหมรัสเซีย การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนจึงเป็นโอกาสที่ดีของไทยในการแสดงศักยภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การดำเนินการ และการประสานความร่วมมือด้านการแพทย์ทหาร ตลอดจนการพัฒนาด้านการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศ โดยประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนพิจารณา

รูปที่ 2: พื้นที่ปฏิบัติงานและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ACMM)

ห้องประชุมใหญ่ พร้อมระบบ Video Teleconference

โถงรับรองผู้มาติดต่อราชการ

สำนักงานของ จนท.ประจำศูนย์ฯ

สำนักงานของผู้แทนประเทศอาเซียน และประเทศคู่เจรจา

ห้องประชุมย่อย

ได้ ดังนี้

มิติทางการเมืองและความมั่นคง:

1. การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศสมาชิก เนื่องจากสมาชิกมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกันมากขึ้นทั้งในภาวะปกติและในสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสในการขยายความสัมพันธ์และสร้างความร่วมมือด้านการแพทย์และสาธารณสุขกับประเทศต่าง ๆ นอกภูมิภาคอาเซียน

2. ประเทศไทยจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างพันธมิตร ความเป็นปึกแผ่น ตลอดจนเสถียรภาพและสันติภาพในภูมิภาค รวมทั้งมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาและการพัฒนาขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขในภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม

3. ประเทศไทยจะมีบทบาทที่เด่นชัดมากขึ้นในเวทีโลก ในมิติของการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการและการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยคุกคามที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การเกิดภัยพิบัติ อุบัติภัย และสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ บนพื้นฐานของการคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมและการดูแลผู้ป่วย/ผู้ประสบภัยทุกเชื้อชาติอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน

4. กองทัพไทยโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และสาธารณสุขของกองทัพจะมีโอกาสได้เรียนรู้และทำงานร่วมกับองค์กร/หน่วยงานด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขที่มีคุณภาพของประเทศต่าง ๆ ทั้งในและนอกภูมิภาค เช่น การเสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือทางยุทธศาสตร์ระหว่างไทยและจีน นำไปสู่การสนับสนุนของจีนต่อไทยในการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทางทหารอาเซียน เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางการแพทย์ทหารของภูมิภาคต่อไป

5. กองทัพไทยจะมีบทบาทในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ในมิติที่

เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขของประเทศมากขึ้น ทำให้คนไทยมีหลักประกันและมั่นใจได้ว่าจะได้รับความช่วยเหลือที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทันท่วงทีในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินต่าง ๆ

มิติทางสังคมจิตวิทยา:

ด้านการศึกษา

1. การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนและสร้างองค์ความรู้ด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข ระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกในภูมิภาค รวมทั้งประเทศคู่เจรจา ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านความรู้และเทคโนโลยีด้านการแพทย์และสาธารณสุข

2. ประเทศไทยจะมีโอกาสในการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศ กล่าวคือ เมื่อเป็นศูนย์กลางการแพทย์ทหารของภูมิภาค ไทยจะเป็นแหล่งรวมของบุคลากร องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ ศึกษาวิจัย พัฒนาเทคโนโลยี และสร้างนวัตกรรมด้านการแพทย์และสาธารณสุขให้คนไทยมากขึ้น

3. ศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการฝึกอบรม เป็นคลังสมอง (Think Tank) ศูนย์วิจัย ศูนย์ข้อมูล และศูนย์แห่งการเรียนรู้ ในการสร้างเครือข่ายด้านการแพทย์ สุขภาพ และสาธารณสุขของประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน

4. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขต่าง ๆ โดยศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนจะช่วยให้คนไทยมีความตื่นตัวและการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพ และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ด้านสาธารณสุข

1. การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนมีส่วนช่วยในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง

กับการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศไทยและประเทศสมาชิก เช่น การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพและมีสุขภาพสมบูรณ์ การเพิ่มศักยภาพในการควบคุมโรคติดต่อและโรคระบาด การสร้างรัฐที่พร้อมรับกับภัยพิบัติและประชาคมที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น

2. คนไทยจะมีโอกาสในการเข้าถึงบริการและได้รับการรักษาพยาบาล รวมทั้งการส่งเสริมด้านสุขภาพที่มีคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น เพราะการเป็นศูนย์กลางการแพทย์ทหารของภูมิภาคจะช่วยให้ประเทศไทยมีความพร้อมมากขึ้น ทั้งในด้านบุคลากร อุปกรณ์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขแก่คนไทย รวมทั้งประชาชนของประเทศสมาชิก

3. การดำเนินงานของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนมีส่วนสำคัญในการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยคุกคามทางธรรมชาติ ภัยพิบัติ และอุบัติเหตุต่าง ๆ เนื่องจากศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนจะทำหน้าที่ในการประสานความต้องการทางการแพทย์และการปฏิบัติการของหน่วยแพทย์ทหารในการตอบสนองต่อสถานการณ์วิกฤตและภัยคุกคามในภูมิภาค รวมถึงการประสานงานร่วมกับองค์การความร่วมมือต่าง ๆ ของอาเซียน

ด้านวัฒนธรรม

เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนจะทำหน้าที่ช่วยเหลือและให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ประสบภัยทุกคนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และความเชื่อ เพื่อสร้างอาเซียนให้เป็นประชาคมแห่งความเอื้ออาทร

มิติทางเศรษฐกิจ:

1. ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขของประเทศ มีแนวโน้มที่จะลดต่ำลง เพราะการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ทหารจะช่วยให้ประเทศไทยมีโอกาสพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี

และนวัตกรรมต่าง ๆ ทางทางการแพทย์และสาธารณสุขได้มากขึ้น สามารถลดการนำเข้าเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขจากต่างประเทศ

2. การเผยแพร่องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการแพทย์และสาธารณสุขของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานด้านการรักษาพยาบาลและการดูแลสุขภาพในมิติต่าง ๆ ได้ดีขึ้น โดยคุณภาพและมาตรฐานดังกล่าวถือเป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้ที่มีความพร้อมด้านการเงินทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาคเดินทางเข้ามาใช้บริการด้านการแพทย์และสุขภาพในไทยมากขึ้น ซึ่งการให้บริการด้านการแพทย์และสุขภาพที่มีคุณภาพถือเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ

3. การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนสนับสนุนให้เกิดโอกาสในการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะในสาขาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข เข้ามาในไทยมากขึ้น ในขณะเดียวกันจะเป็นปัจจัยกระตุ้นให้หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขของไทย หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมากขึ้นด้วย เพื่อที่จะสร้างบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศให้มีคุณภาพมากขึ้น เนื่องจากการแข่งขันในตลาดแรงงานจะมีสูงขึ้นในอนาคต

กล่าวโดยสรุป การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ รวมถึงเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขจากประเทศสมาชิก รวมถึงประเทศคู่เจรจาอื่น ๆ นำไปสู่การปรับปรุงและการเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์ฉุกเฉินของประเทศไทยและประเทศสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้ประเทศไทยและประชาคมอาเซียนได้รับการยอมรับจากสังคมโลก ในฐานะผู้สนับสนุนการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง

ในภูมิภาค นอกจากนี้ การจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของ 3 เสาหลัก (Pillar) แห่งประชาคมอาเซียน ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน เนื่องจากการดำเนินงานของศูนย์ฯ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งในมิติของการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม

ปัจจัยความสำเร็จและปัญหาอุปสรรค ในการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน

ในการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน สามารถวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคได้ ดังนี้

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) แต่ละครั้ง จะมีการปรึกษาหารือกำหนดข้อตกลงต่าง ๆ ผ่านเอกสารแนวความคิดแต่ละกรอบ/ด้าน รวมทั้งมีการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละประเทศ ทำให้มีกรอบ/แนวทางดำเนินการในเบื้องต้นที่ค่อนข้างชัดเจน สามารถต่อยอดเพื่อให้เกิดการทำงานที่เป็นรูปธรรมได้ง่ายขึ้น

2. ประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียน รวมทั้งประเทศพันธมิตรหรือคู่เจรจามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม สุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข ส่งผลให้ประเทศสมาชิกและพันธมิตรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุขต่อประชาชนทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์ฉุกเฉิน

3. ความรวดเร็วและความทันสมัยของระบบการสื่อสารภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้การเคลื่อน

ย้าย ถ่ายทอด รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูล องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ จากทุกมุมโลกทำได้ง่ายและสะดวกสบายมากขึ้น โดยความรวดเร็วและความทันสมัยของระบบการสื่อสารดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน เช่น การสร้างฐานข้อมูลด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข การประชุมทางไกล การสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เป็นต้น

4. การที่ประเทศไทยรับหน้าที่เป็นประธานคณะทำงานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหาร อีกทั้งกองทัพไทยมีความพร้อม หน่วยงานแพทย์ทหารไทยมีศักยภาพอันเป็นจุดเด่นหลายประการดังที่กล่าวข้างต้น จึงมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน

ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัด

ผลจากการประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหารอาเซียน (EWG on MM) ในห้วงปี 2557-2559 โดยมีตัวแทนประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา 15 ประเทศ จาก 18 ประเทศ เข้าร่วมประชุมที่โรงแรมเอ-วัน เดอะ รอยัลครุส พัทยา จังหวัดชลบุรี เมื่อ 23 ตุลาคม 2557 ได้พบข้อจำกัดในการปฏิบัติการด้านการแพทย์ทางทหาร ซึ่งอาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน ดังนี้

1. ความสอดคล้องด้านความร่วมมือทางการแพทย์ทหารในอาเซียนยังไม่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจน รวมทั้งรูปแบบของความช่วยเหลือและการทำงานของแพทย์ทหารของแต่ละประเทศยังเข้าไม่ถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศสมาชิกจะต้องหารือร่วมกันเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาและการพัฒนาต่อยอดการทำงานด้านการแพทย์

ทหารในอาเซียนให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อรองรับการดำเนินงานของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนในอนาคต

2. ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่สามารถนำความรู้/ประสบการณ์จากการฝึกซ้อม/ผสมผสานการแพทย์ทหารมาใช้ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติได้เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดความไว้วางใจและเครือข่ายด้านการประสานงาน

3. กองทัพไทยยังมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างหน่วยแพทย์และหลักนิยมหน่วยแพทย์ที่เป็น Incident Command ทำให้แต่ละเหล่าทัพไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายวิชาการและสายการสั่งการ มีเพียงความสัมพันธ์กันในทางวิชาชีพเท่านั้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์แนวโน้มด้านความมั่นคงในอนาคตพบว่า มนุษย์ต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยคุกคามที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข เช่น การเกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่นำไปสู่โรคภัยไข้เจ็บมากมาย การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ การเกิดโรคอุบัติซ้ำ และโรคอุบัติใหม่ นำมาซึ่งความสูญเสียต่อชีวิต ประเทศต่าง ๆ ในโลกจึงให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ในส่วนของประชาคมอาเซียน ประเทศสมาชิกเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้มีแนวคิดร่วมกันในการจัดตั้งศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Centre for Military Medicine: ACMM) ขึ้นในประเทศไทย เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการประสานความร่วมมือด้านการแพทย์ทหารร่วมกันในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน

ทั้งนี้ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนควรมีแนวทางดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็น

สำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานแพทย์ทหารของประเทศ รวมถึงบุคลากรในหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพ การแพทย์ และการสาธารณสุขของประเทศ

2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านสุขภาพ การแพทย์ และสาธารณสุข ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ภาคประชาสังคม และประชาชน ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ เพื่อให้การจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนเกิดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

3. ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียนให้ประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียนได้รู้จักมากขึ้น เพื่อให้มีความเข้าใจและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การแพทย์ทหารอาเซียน อันจะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการรับมือและการแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพในกรณีที่เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน

บรรณานุกรม

กระทรวงกลาโหม. 2558. การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน. เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.asccthailand.org/index.php/th/mnu-progress-th/mni-progress-ministry-defense-th>.

กรมอาเซียน. 2556. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. กรุงเทพฯ: กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ.

บุศรา กาญจนาลัย. 2554. บทบาทของประเทศไทยในประชาคมอาเซียน: การเตรียมความพร้อม การขับเคลื่อน. กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ.

ประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย. 2554. การประชุมวิชาการ ปอมท. ประจำปี 2554 เรื่อง การเตรียมความพร้อมของอุดมศึกษาไทยกับการปรับตัวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ.

ประภัสสร เทพชาตรี. 2557. โค้งสุดท้าย การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของไทย. ปทุมธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรีชา พรหมณี. 2550. เหล่าทหารแพทย์คือ นักรบยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย. กองการศึกษาโรงเรียนเสนาณรงค์ กรมแพทย์ทหารบก, เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2558, จาก http://www.rta.mi.th/630a0u/file/Strategic_warrior.pdf.

แพรวภัทร ยอดแก้ว. 2555. บทบาทของประเทศไทยกับอาเซียน. เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.gotoknow.org>

ASEAN Defence Ministers' Meeting. 2015. **ASEAN Defence Cooperation Progresses towards the Realisation of an ASEAN Community 2015**. Cited 2015 Oct 9, Available from: <http://www.admm.asean.org/index.php/admm-news.html>

Prashanth Parameswaran. 2015. **China, Thailand Eye Deeper Defense Ties**. Cited 2015 Oct 9, Available from: <http://www.thediplomat.com/tag/asean-center-for-military-medicine/>
The Organization of Asia-Pacific News Agencies. 2015. **Thailand becomes ASEAN Centre for Military Medicine**. Cited 2015 Oct 9, Available from: <http://www.oananews.org/>